

Sveučilište u Mostaru

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

Seksting i emocionalne vještine i kompetencije

Prijedlog nacrtu istraživanja

Profesorica: Doc.dr.sc. Kristina Sesar

Studentica: Ana Kordić

Mostar, rujan 2016.

1. UVOD

Seksting je u posljednje vrijeme postao relativno raširena pojava među mladima, a kompleksnost njegovih pravnih, socijalnih, emocionalnih i ponašajnih posljedica dovodi do sve većeg zanimanja znanstvenih istraživača za ovaj novi način seksualnog izražavanja. Chalfen (2009) je definirao seksting kao razmjenu seksualno eksplicitnih ili provokativnih sadržaja (poruka, fotografija i videozapisa) putem mobitela, interneta ili društvenih mreža. Najveći je broj istraživanja sekstinga usmjeren na utvrđivanje njegove učestalosti. Opći je zaključak tih istraživanja da znatan udio mladih sudjeluje u tom rizičnom ponašanju. Iako, valja naglasiti kako te brojke prilično variraju od istraživanja do istraživanja, vjerojatno jednim dijelom i zbog konceptualizacijskih i operacionalizacijskih poteškoća oko termina seksting. Cooper, Quayle, Jonsson i Svedin (2016) su pregledom literature 88 znanstvenih članaka (objavljenih u razdoblju od siječnja 2009. do rujna 2014.) pronašli da je učestalost sekstinga među mladima negdje u rasponu od 7% do 27%, ovisno o definiciji sekstinga i rasponu dobi korištenog uzorka ispitanika. Rezultati provedenih istraživanja nisu dali jednoznačne rezultate s obzirom na spolne razlike u sekstingu. Cooper i sur. (2016) navode da rezultati najnovijih istraživanja upućuju na to da djevojke češće šalju seksualno eksplicitne fotografije, dok mladići češće primaju seksualno eksplicitne poruke. Djevojke također češće izvještavaju o socijalnom pritisku na upuštanje u seksting (Judge, 2012).

U znanstvenoj literaturi emocionalna inteligencija pojavljuje se ranih 1990-ih, za što su zaslužni autori koncepta Salovey i Mayer (1990), koji su nakon nekoliko godina istraživanja i teorijskog usavršavanja prvotnoga modela objavili verziju koja pokazuje odnos i međusobnu zavisnost vještina uključenih u konstrukt. Model uključuje četiri sposobnosti poredane prema složenosti, od jednostavnijih do složenijih: sposobnost brzog zapažanja procjene i izražavanja emocija; sposobnost uviđanja i generiranja osjećanja koja olakšavaju mišljenje; sposobnost razumijevanja emocija i znanje o emocijama; te sposobnost reguliranja emocija u svrhu promocije emocionalnog i intelektualnog razvoja (Mayer i Salovey, 1999). Na području mjerenja individualnih razlika razvila su se dva pristupa: konceptualizacija konstrukta kao sposobnosti (mjerene testovima) i kao osobine ličnosti (ispitivane upitnicima). Emocionalna kompetentnost je mjera emocionalne inteligencije kao osobine ličnosti (Takšić, Mohorić i Munjas, 2006).

Istraživanja dosljedno potvrđuju višu razinu internaliziranih i eksternaliziranih problema u ponašanju kod mladih s poteškoćama u emocionalnoj regulaciji (Eisenberg i sur.,

2001). Rezultati istraživanja koje su proveli Cooper, Wood, Orcutt i Albino (2003) ukazuju da disfunkcionalni načini reguliranja emocija i emocijama vođenih ponašanja mogu biti važan prediktor rizičnih ponašanja u adolescenciji. Hessler i Katz (2010) su utvrdili povezanost korištenja opojnih sredstava s poteškoćama u emocionalnoj regulaciji, kao i s poteškoćama uočavanja i razumijevanja emocija (svjesnosti) kod adolescenata. Također, utvrdili su povezanost poteškoća u emocionalnoj regulaciji i većeg broja seksualnih partnera kod adolescenata. Rezultati tih istraživanja upućuju na značajnu povezanost emocionalnih kompetencija i uključivanja u rizična ponašanja kod adolescenata, čineći emocionalne kompetencije važnim aspektom koji treba uzeti u obzir za prevenciju uključivanja adolescenata u rizična ponašanja.

Nadalje, s obzirom na rezultate istraživanja koji upućuju na povezanost sekstinga s rizičnim ponašanjima kod mladih moguće je da deficiti u emocionalnim vještinama i kompetencijama mogu razlikovati adolescente koji sekstaju i one koji to ne čine. Nedavni pregled literature o sekstingu (Van Ouytsel, Walrave, Ponnet i Heirman, 2014) ukazuje na značajnu povezanost sekstinga i seksualno rizičnih ponašanja (Dake, Price, Maziarz i Ward, 2012; Temple, Paul, Van der Berg, McElhany, Temple, 2012; Morelli, Bianchi, Baiocco, Pezzuti i Chirumbolo, 2016; Benotsch, Martin, Snipes i Bull, 2013).

Rezultati istraživanja koje su proveli Houck i sur. (2014) pokazuju da učestalija pojava sekstinga među tinejdžerima s ponašajnim ili emocionalnim poteškoćama (u dobi od 12 do 14 godina) u odnosu na podatke o općoj populaciji sugerira da emocionalni i ponašajni problemi na osnovu kojih su ispitanici birani u uzorak mogu biti prediktor upuštanja u seksting. Također, njihovi rezultati pokazuju da mladi koji sekstaju imaju više poteškoća s emocionalnim vještinama i kompetencijama: adolescenti koji su sekstali imali su nižu sposobnost uočavanja i razumijevanja vlastitih emocija te su imali nižu percipiranu sposobnost upravljanja vlastitim emocijama. Ovi deficiti u emocionalnim vještinama i kompetencijama mogu otežati primjerene reakcije ili mogu dovesti do impulzivnih radnji vođenih osjećajima kao što je seksting, stoga ćemo te nalaze provjeriti na općoj populaciji adolescenata.

2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

U skladu s prethodno iznesenim teorijskim razmatranjima i pregledom empirijskih istraživanja, cilj ovog istraživanja je ispitati odnos sekstinga i emocionalnih vještina i kompetencija. U skladu s postavljenim ciljem, formirani su sljedeći problemi:

1. Utvrditi postoje li razlike u sekstingu s obzirom na spol.
2. Utvrditi postoji li povezanost emocionalnih kompetencija i sekstinga.
3. Utvrditi postoje li razlike u emocionalnim kompetencijama (svjesnost, izražavanje i regulacija) između ispitanika koji sekstaju i onih koji ne sekstaju.

Na osnovu pregledane literature, postavljene su sljedeće hipoteze:

1. S obzirom na rezultate dosadašnjih istraživanja (Cooper i sur., 2016) može se pretpostaviti da će postojati razlike u sekstingu s obzirom na spol - djevojke će češće slati seksualno eksplicitne poruke, dok će ih mladići češće primati.
2. S obzirom na rezultate dosadašnjih istraživanja (Houck i sur., 2014), može se pretpostaviti da će postojati negativna povezanost različitih aspekata emocionalne kompetentnosti (svjesnost, izražavanje i regulacija) i sekstinga - viši stupanj emocionalne kompetencije bit će povezan s nižim stupnjem upuštanja u seksting.
3. Budući da su rezultati nekih istraživanja utvrdili povezanost emocionalnih kompetencija i rizičnog ponašanja kod mladih (Houck i sur., 2014), može se pretpostaviti da će postojati razlike u emocionalnim kompetencijama kod ispitanika koji sekstaju i onih koji ne sekstaju - kod ispitanika koji sekstaju biti će utvrđena niža razina emocionalnih kompetencija (svjesnost, izražavanje i regulacija) u odnosu na ispitanike koji ne sekstaju.

3. METODE ISTRAŽIVANJA

3.1. Sudionici

Učenici drugih, trećih i četvrtih razreda srednjih škola u Mostaru.

3.2. Mjerni instrumenti

- Modificirani upitnik o sekstingu (Sexting Behaviors Scale; Dir, 2012)

Za procjenu sekstinga biti će korištena modificirana verzija Upitnika o sekstingu sastavljenog od 11 čestica koje uključuju primanje, slanje ili objavljivanje provokativnih ili seksualno sugestivnih SMS poruka i fotografija (ne uzimajući u obzir video). Izvorna skala nije procjenjivala ostale važne pojedinosti o sadržaju: npr. nije istraživano tko je subjekt na fotografijama. Stoga je skala modificirana dodavanjem 18 čestica kako bi se dublje istražile tri pod-dimenzijske sekstinga: primanje, slanje i objavljivanje seksualno eksplicitnih sadržaja. Seksting je definiran kao „primanje, slanje ili objavljivanje seksualno sugestivnih ili provokativnih poruka/fotografija/videoa putem mobilnog telefona, Facebooka ili putem neke druge društvene mreže“, a zadatak ispitanika je da procjeni svako seksting ponašanje na skali Likertova tipa od 1 do 5: 1 (nikad); 2 (rijetko ili nekoliko puta); 3 (povremeno ili 2-3 puta mjesečno); 4 (često ili 2-3 puta tjedno); 5 (često ili svakodnevno). Konačni upitnik sastoji se od 29 čestica, a Cronbach alpha iznosi 0.93. Čestica broj 30 dodana je kako bi se istražio broj ljudi s kojima su ispitanici razmjenjivali seksualno eksplicitne poruke, fotografije i/ili videozapise (nitko, samo jedna osoba, dvije osobe, 3/5 ljudi, više od 5 osoba). Dodane su još dvije čestice kako bi se ispitaio identitet osoba s kojima su ispitanici razmjenjivali seksualno eksplicitne sadržaje na pod-dimenzijama slanja (čestica 31) i primanja (čestica 32) (nitko, partner, bivši partner, prijatelji, stranci, netko im se sviđa, netko s kim su varali partnera), pri čemu je sudionicima dozvoljeno da odaberu više od jednog odgovora. Posljednja dodana čestica (33) ispituje upuštanje u seksting pod utjecajem opojnih sredstava te prisilu na seksting od strane partnera ili prijatelja. Ispitanici će davati procjene na skali Likertovog tipa od 1 (Nikad) do 5 (Redovito).

- Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK-45)

UEK-45 je skraćena verzija Upitnika emocionalne inteligencije UEK-136 (Takšić, 1998), konstruiranog po modelu Mayera i Saloveya (1990). Skala upitnika emocionalne kompetentnosti procjenjuje ono što se u literaturi često naziva „emocionalna inteligencija kao osobina ličnosti“ (Takšić i sur., 2006). Osnovni razlog za korištenje kraće skale u ovom istraživanju je njena praktičnost, kao i mogućnost uporabe u vremenski ograničenim uvjetima. Upitnik sadrži 45 čestica, podijeljenih u tri subskale koje procjenjuju: sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija (15 čestica), sposobnost izražavanja i imenovanja emocija (15 čestica) te sposobnost upravljanja emocijama (15 čestica). Svaka subskala sadrži tvrdnje za koje ispitanik procjenjuje na skali Likertova tipa od 1 do 5 u kojoj se mjeri odnose na njega osobno, pri čemu 1 znači da se navedena tvrdnja uopće ne odnosi na njega, a 5 da se tvrdnja u potpunosti odnosi na njega. Veći rezultat ukazuje na veću razinu emocionalne kompetencije, odnosno (na pojedinim subskalama) na veću sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija, veću sposobnost izražavanja i imenovanja emocija te veću sposobnost upravljanja emocijama. Ukupan rezultat svakog ispitanika za pojedinu subskalu Skale emocionalne kompetencije bit će dobiven dijeljenjem sume rezultata čestica pojedine subskale s brojem čestica koje čine pojedinu subskalu. Psihometrijske karakteristike UEK-45 uglavnom su dobre, pa je tako pouzdanost cijelog upitnika na različitim uzorcima od 0.88 do 0.92. Pouzdanosti pojedinačnih skala također su prihvatljive. Tako je ona za Skalu sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija najveća i iznosi od 0.82 do 0.88. Za Skalu sposobnosti izražavanja i imenovanja emocija iznosi između 0.78 i 0.81, dok je nešto niža za Skalu sposobnosti upravljanja emocijama, gdje su dobivene vrijednosti od 0.68 do 0.72 (Takšić 2002).

3.3. Postupak i etički aspekti istraživanja

Uz odobrenje ravnatelja srednjih škola u Mostaru upitnici će biti primijenjeni na učenicima drugih, trećih i četvrtih razreda. Ispitivanje će se provoditi grupno. Svi ispitanici će popuniti: Upitnik emocionalne kompetentnosti te Upitnik o sekstingu, dopunjen pitanjima o spolu i dobi. Ispitivanje će biti provedeno za vrijeme redovne nastave. Prije ispunjavanja svakog pojedinog upitnika ispitanici će pročitati kratku uputu, nakon koje će na ponuđenoj skali zaokruživati koliko se slažu sa pročitanim tvrdnjom. Nakon završetka ispitivanja

učenicima će biti objašnjena svrha istraživanja te će im biti odgovoreno na sva njihova pitanja, kako bi se otklonile eventualne nejasnoće ili sumnje.

Uputa ispitanicima će glasiti: „*Dragi učenici, vaše nam je iskustvo i mišljenje dragocjeno i svojim biste nam sudjelovanjem pomogli u prikupljanju vrijednih podataka. Istraživanje je anonimno, a podaci će biti korišteni isključivo u znanstvene svrhe. Stoga Vas molimo da što iskrenije odgovorite na sljedeća pitanja. Unaprijed Vam zahvaljujemo na pomoći!*“

4. PREDVIĐENE STATISTIČKE ANALIZE PODATAKA

Za potrebe opće deskripcije rezultata bit će izračunate aritmetičke sredine i standardne devijacije rezultata, a za testiranje normalnosti distribucije bit će korišten Kolmogorov-Smirnovljev test (K-S). Povezanosti ispitivanih varijabli bit će izračunate Pearsonovim koeficijentom korelacije r u slučaju normalno raspodijeljenih varijabli, Spearmanovim koeficijentom korelacije za ocjenu povezanosti varijabli koje nisu normalno raspodijeljene ili su ordinalne. Za testiranje razlika u sekstingu s obzirom na spol i aspekte emocionalne kompetentnosti bit će korištene odgovarajuće analize varijance. Za ocjenu značajnosti dobivenih rezultata koristit će se razina značajnosti 0.05.

5. OČEKIVANI ZNANSTVENI I/ILI PRAKTIČNI DOPRINOS ISTRAŽIVANJA

Seksting u adolescenciji može predstavljati ozbiljan rizik zbog negativnih posljedica do kojih može dovesti. Međutim, sveukupni nalazi o prediktorima sekstinga još uvijek su ograničeni. Stoga se postavlja pitanje može li se upuštanje u seksting (ali i ostala rizična ponašanja) prevenirati razvojem emocionalnih vještina i kompetencija. Utvrđena povezanost sekstinga i emocionalnih vještina i kompetencija omogućila bi praktičarima izradu i primjenu preventivnih programa za ovo rizično ponašanje, tj. programa za razvijanje emocionalne kompetentnosti.

6. LITERATURA

- Benotsch, E.G., Martin, A.M., Snipes, D.J. i Bull, S.S. (2013). Significant and non-significant associations between technology use and sexual risk: a need for more empirical attention. *Journal of Adolescent Health, 53*(1), 147–148.
- Chalfen, R. (2009). ‘It's only a picture’: sexting, ‘smutty’ snapshots and felony charges. *Visual Studies 24* (3), 258-268.
- Cooper, K., Quayle, E., Jonsson, L. Svedin i C.G. (2016). Adolescents and self-taken sexual images: A review of the literature. *Computers in human behavior, 55*, 706-716.
- Cooper, L. M., Wood, P. K., Orcutt, H. K. i Albino, A. (2003). Personality and the predisposition to engage in risky or problem behaviors during adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology, 84* (2), 390–410.
- Dake, J.A., Price, J.H., Maziarz, L. i Ward, B. (2012). Prevalence and correlates of sexting behaviour in adolescents. *American Journal of Sexuality Education, 7*(1), 1-15.
- Eisenberg, N., Cumberland, A., Spinrad, T. L., Fabes, R. A., Shepard, S. A., Reiser, M. i Guthrie, I. K. (2001). The relations of regulation and emotionality to children’s externalizing and internalizing problem behavior. *Child Development, 72*(4), 1112–1134.
- Hessler, D.M. i Katz, L.F. (2010). Brief report: associations between emotional competence and adolescent risky behavior. *Journal of Adolescence, 33*(1), 241–246.
- Houck, C.D., Barker, D., Rizzo, C., Hancock, E., Norton, A. i Brown, L.K. (2014). Sexting and sexual behavior in at-risk adolescents. *Pediatrics, 133*(2), 276-282.
- Judge, A.M. (2012). “Sexting” Among U.S. Adolescents: Psychological and Legal Perspectives. *Harvard Review of Psychiatry Volume, 20*(2), 86-96.
- Mayer, J. D. i Salovey, P. (1999). Što je emocionalna inteligencija. U P. Salovey i D. J. Sluyter (ur.), *Emocionalni razvoj i emocionalna inteligencija: pedagoške implikacije* (str. 19-54). Zagreb: Educa.

- Morelli, M., Bianchi, D., Baiocco, R., Pezzuti, L. i Chirumbolo, A. (2016). Sexting, psychological distress and dating violence among adolescents and young adults. *Psichothema* 28(2), 137-142.
- Salovey, P. i Mayer, J.D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, 9(3), 185-211.
- Takšić, V. (2002). Upitnici emocionalne inteligencije (kompetentnosti). U K. Lacković-Grgin, A. Bautović, V. Čubela i Z. Penezić (ur.), *Zbirka psihologijskih skala i upitnika*, Svezak 1 (str. 27-45) Zadar: Sveučilište u Zadru.
- Takšić, V., Mohorić, T., Munjas, R. (2006). Emocionalna inteligencija: Teorija, operacionalizacija, primjena i povezanost s pozitivnom psihologijom. *Društvena istraživanja*, 15(4-5), 729-752.
- Temple, J.R., Paul, J.A., Van der Berg, P., Le, V.D., McElhany, A., Temple, B.W. (2012). Teen sexting and its association with sexual behaviors. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 166(9), 828-833.
- Van Ouytsel, J., Walrave, M., Ponnet, K., Heirman, W. (2014). The association between adolescent sexting, psychosocial difficulties, and risk behavior: Integrative review. *The Journal of School Nursing*, 31(1), 1-16.